

HELMOND EN DE REGIO

TWEE DOOIERS IN ÉÉN EI

DE GEMEENTE HELMOND WAS EEUWENLANG VOORAL GEORIËNTEERD OP DE PEEL. DE LAATSTE 40 JAAR MAAKTE DE STAD ECHTER EEN DRAAI NAAR ZUID-OOST BRABANT, HET TWEDE ECONOMISCHE CLUSTER VAN NEDERLAND, MET EINDHOVEN NAAST HELMOND ALS BELANGRIJKE MOTOR. DOOR DIE VERSCHUIVING PROFILEERDE HELMOND ZICH MINDER NADRIJKELIJK ALS CENTRUMSTAD VAN DE PEEL. MAAR DE PEEL IS TERUG! HELMOND RICHT ZICH NIET ALLEEN OP DE KRACHT VAN HET STEDELIJK GEBIED IN ZUID-OOST BRABANT EN DE VERDERE ONTWIKKELING VAN BRAINPORT, MAAR WIL ZICH JUIST OOK STERK MAKEN ALS CENTRUMSTAD VAN DE PEEL. EEN GOEDE ONTWIKKELING, DIE ORIËNTATIE OP STAD ÈN LAND, ZEGT WILLEM VAN HAL, SENIOR ADVISEUR VISIE EN STRATEGIE BIJ DE GEMEENTE HELMOND: "HELMOND EN DE REGIO, ER ZITTEN TWEE DOOIERS IN ÉÉN EI."

Willem van Hal is sinds een jaar of tien jaar adviseur Visie en Strategie bij de gemeente Helmond en houdt zich vooral bezig met stedelijke ontwikkelingen. Hij is enerzijds betrokken bij het bedenken en aanjagen van grote stedelijke projecten en anderzijds vertegenwoordigt hij Helmond in de regio en op het provinciaal niveau

van BrabantStad, het stedelijk netwerk van de vijf grote Brabantse steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg én de provincie Noord-Brabant. Dat netwerk bestaat nu ruim tien jaar en behartigt de belangen van BrabantStad, zowel richting Europa, als richting het Rijk. BrabantStad heeft strategische allianties met de Drechtsteden en met Venlo en via Venlo met NoordRhein-Westfalen. Daarnaast is BrabantStad 'full member' van Eurocities, hét netwerk van Europese steden.

TERUG NAAR DE PEEL

Terugblikkend zegt van Hal: "Door de oriëntatie op Zuid-Oost Brabant en de Brainportregio leek het wel of Helmond zich wat afkeerde van De Peel". Volgens Van Hal is dat nu aan het veranderen. "We zijn veel meer in Peel-verband gaan samenwerken."

Brainport en Peelverband hebben elk hun eigen agenda. "Met Eindhoven praten we over stedelijke problemen en over de economische functie van de Brainport, een regio met sectoren die veel al in de maakindustrie zijn verankerd. In Peel-verband ligt het accent vooral op kleinschalige, (agro-)industrie, het midden- en kleinbedrijf.

Thema's die in Peel-verband aan de orde worden gesteld zijn onder meer de Stad-Land projecten en bijvoorbeeld coördinatie van voorzieningen in De Peel, naast natuurlijk de uitvoering van de nieuwe (zorg)taken die door het rijk worden opgelegd."

VERWEVENHEID

Brainport en De Peel. Van Hal noemt de twee gekscherend 'twee dooiers in één ei'. "Enerzijds trekt Helmond in het stedelijk verband vooral met Eindhoven op, anderzijds zijn we er van doordrongen dat de binding met De Peel uiterst belangrijk is." Van Hal: "Nog even los van de vraag of je die twee van elkaar kunt scheiden, want er is een enorme (ook geografische) overlap. Dat zie je terug in de samenstelling van Brainport-Oost, onderdeel van de Brainport-regio. In Brainport-Oost zitten twaalf gemeenten: Eindhoven, Helmond, Son en Breugel, Nuenen, Geldrop-Mierlo, Laarbeek, Sint-Oedenrode, Veghel, Asten, Someren, Deurne en Gemert-Bakel. Een hoog Peel-gehalte dus, ook in Brainport-verband."

TWEDE CAMPUSSEN

Toch hebben beide samenwerkingsbanden een eigen, onderscheidend profiel: de een is stedelijk georiënteerd, de andere landelijk. Dat is ook terug te zien in de twee campussen die in Helmond op dit moment worden gerealiseerd en die deels al klaar zijn. "De AutomotiveCampusNL, hotspot voor 'smart mobility', aan de westkant van de stad, heeft een duidelijke relatie met Brainport als totaal, terwijl het Food Technology Park Brainport, in de wijk Suytkade, veel meer gelinkt is met de agro/food industrie, een belangrijk speerpunt van Brainport-Oost, De Peel."

STAD-LAND PROJECTEN

In Peel-verband zijn de Stad-Land projecten een belangrijk thema. Van Hal legt uit: "De groei stagneert, het inwonertal van Helmond neemt minder snel toe dan we oorspronkelijk dachten. Tot aan 2008 kon het aantal te bouwen wonin-

WILLEM VAN HAL, SENIOR ADVISEUR VISIE EN STRATEGIE.

"WE ZIJN VEEL MEER IN PEEL-VERBAND GAAN SAMENWERKEN."

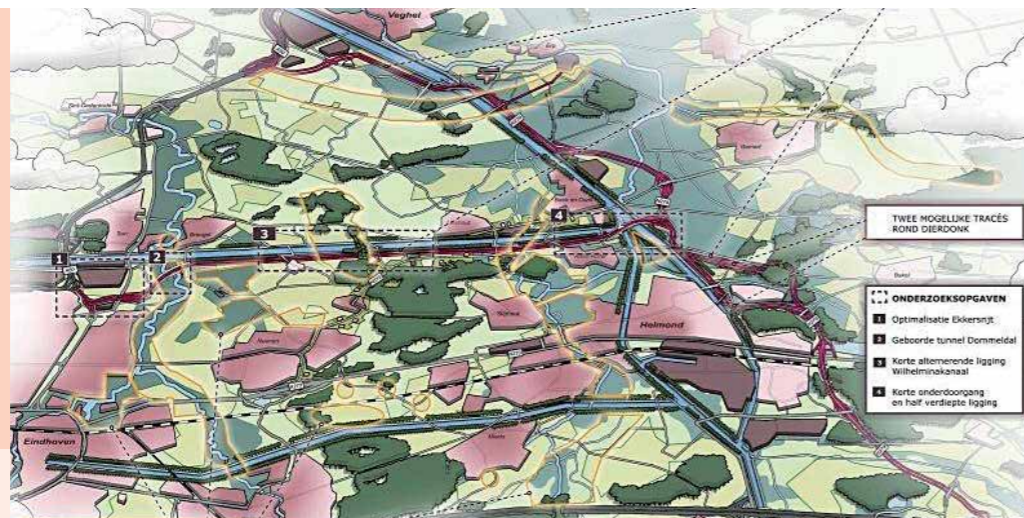
gen en industrieterreinen niet op. De ambitie, om uit te groeien tot een stad van 120.000 inwoners, hebben we bij moeten stellen, en dat veranderde ook het perspectief van de uitloopgebieden tussen Helmond en de kernen om ons heen. Voorheen waren dat voor de stad potentiële stedelijke ontwikkelingsgebieden waar woonwijken of bedrijventerreinen konden worden gerealiseerd. Het nieuwe uitgangspunt is om deze buffergebieden in te vullen met natuurwaarden, met recreatieve functies. Ook kijken we of we niet met andere vormen van landbouw aan de slag kunnen." De perspectiefverschuiving, van kwantiteit naar kwaliteit, heeft uiteraard gevolgen voor de relatie van Helmond met de omliggende gemeenten: "Voor 2008 moest de gemeente

IN HET MASTERPLAN GROENE PEELVALLEI IS EEN DUIDELIJK ACCENT GELEGD OP RECREATIEVE ONTWIKKELINGEN AAN DE OOSTZIJDE VAN DE GEMEENTE.

REGIO BRAINPORT. INFRASTRUCTURELE VERWEVENHEID HELMOND EN EINDHOVEN, MET TUSSEN DE STEDEN EEN GROENE LONG.

NOORDOOSTCORRIDOR MET TWEE VARIANTEN AAN DE OOSTKANT VAN HELMOND.

"AANLEG NOORDOOST CORRIDOR COMPLETEERT GROTE RUIT"

Helmond omliggende gemeenten nog overtuigen om mee te werken aan de verdere stedelijke ontwikkeling. Nu de groeiambities zijn getemperd, is de insteek anders. Op basis van gelijkwaardigheid kijk je hoe stad en kernen van elkaar kunnen profiteren, om te komen tot een kwalitatief goede inrichting van de gemeenschappelijke en landschappelijke ruimte."

Het leidt tot een betere verstandhouding, die – zo geeft Van Hal aan – ook nog eens sterk gevoerd wordt door de decentralisatietendens bij het Rijk. "Het Rijk stoot steeds meer taken af naar de gemeenten en de gemeenten kunnen dat alleen niet aan – noch financieel, noch qua kennis en noch qua capaciteit – waardoor je tot elkaar bent veroordeeld."

Helmond heeft inmiddels voorgesteld om met alle Peel-gemeenten Stad-Land projecten te ontwikkelen. "Daarbij gaat het niet om óf recreatie óf landbouw óf natuur maar om per project de juiste specifieke mix te vinden die een duurzaam perspectief biedt. Het gaat dan niet alleen om de relatie tussen de gemeenten, maar – minstens zo belangrijk! – ook om ondernemers te mobiliseren. Welke ondernemers zien kansen of zijn al bezig en verdienen ondersteuning? De markt vervult dus een belangrijke rol, de gemeenten faciliteren." Beleidsmatig is hier door Helmond ruimte voor gecreëerd. Zo is middels de nieuwe Structuurvisie Helmond 2030 en het Masterplan Groene Peelvallei een duidelijk accent gelegd op recreatieve ontwikkelingen aan de oostzijde van de gemeente. Voorbeelden van andere Stad-Land-projecten zijn Bakelse Beemden (regionale waterberging door hermeandering van de Bakelse Aa die o.a. Dierdonk moet vrijwaren van wateroverlast), Waterpoort (transformatie oude Zuid-Willemsvaart tot centrum van watergebonden recreatie), en Landgoed Croy (regionaal uitloopgebied rond Croy, te verbinden met stedelijk gebied van Helmond).

DE GROTE RUIT EINDHOVEN-HELMOND

Een belangrijke regionale kwestie, al 30 jaar, is 'de Grote Ruit', een ring van auto(snel)wegen rondom het stedelijk gebied van de regio Eindhoven-Helmond. "Zuid-Oost Brabant is al decennialang een 'booming' regio. Om die groei te borgen is een goede infrastructuur nodig. In de laatste tien jaar heeft daarbij de focus gelegen op de westkant van Eindhoven: met de verbreding van de A2 en de aanleg van tangenten. Daardoor is een heel onevenwichtig verkeerskundig beeld in de regio ontstaan; aan de oostkant van Eindhoven is de aansluiting op Brainport onvoldoende. Om dit te ondervangen is het nodig om een aantal provinciale wegen uit te breiden tot vierbaanswegen en om een nieuwe verbinding tussen 'oost' en 'west' aan te leggen, de Noordoost Corridor (NOC) waarmee de Grote Ruit om Eindhoven en Helmond wordt gecompleteerd."

Momenteel zijn er twee grote bestaande verbindingen: de A2 tangent rondom Eindhoven, aan de westkant van deze stad die bijna alle economische ontwikkeling naar het westelijk deel van Brainport toe trekt, en de A67 vanuit Eindhoven naar Venlo aan de zuidkant. Wat ontbreekt, is de noordkant, terwijl aan de oostkant de bestaande provinciale wegen aan hun limiet zitten, vandaar de uitbreiding naar vierbaanswegen. "Wanneer de NOC wordt gerealiseerd, ontstaat een sluitend netwerk van autowegen en autosnelwegen om de Brainport-regio, die een duurzame structuur biedt voor de economische ontwikkeling, Nieuwe infrastructuur trekt altijd werkgelegenheid aan; zie de A-50 bij Veghel. Het is tegelijkertijd een structuur, die de centrale steden ontlast van doorgaand verkeer en daarmee gepaard gaande luchtvervuiling."

Maar zover is het nog niet. De discussie duurt nog voort. De discussie spitst zich toe op de NOC ter hoogte van Dierdonk. Hiervoor zijn twee

onderzoeksvarianten uitgezet: het bestaande tracé en een ruime omlegging om Dierdonk. De gemeente vindt die laatste variant in feite de enige acceptabele. De twijfel over nut en noodzaak van de Grote Ruit is echter groot. Daar ligt nog een hele opgave voor de provincie en regio.

DE CULTURELE SECTOR

Naast Brainport, de Grote Ruit, en de Stad-Land projecten is er nog een vierde ontwikkeling waarmee Helmond in regionaal (en provinciaal) verband te maken heeft: de ontwikkeling van de culturele sector, in de grote steden van Noord-Brabant, in Noord-Brabant als geheel, en in de regio. De ontwikkeling van de culturele sector en het realiseren van een aansprekende culturele sector zijn nodig, aldus Van Hal, als Noord-Brabant nationaal en internationaal wil blijven meetellen als kennisregio. "Je moet het voor kenniswerkers aantrekkelijk maken om naar Zuid-Oost-Brabant te komen en cultuur is dan een van de criteria. Noord-Brabant heeft geen enkel rijksmuseum, geen landelijk bekende theaters of poptempels, en de regio heeft geen project of evenement dat landelijk aanspreekt. Zoals bijvoorbeeld Pinkpop, Lowlands of het Oerol-festival. Met het lichtfestival Glow en Dutch Design Week in Eindhoven maar ook met de lokale evenementen en voorzieningen als de nieuwe culturele hotspot 'De Cacaofabriek' zijn we als regio en stad op de goede weg. Er zullen echter nog flinke slagen moeten worden gemaakt om je ook op dat gebied op de kaart te zetten."

FINANCIERING

Samenwerking in regionaal verband brengt ook financiële verplichtingen met zich mee. Van Hal: "Bij de regionale opgaves zijn we als Helmond financieel betrokken en ook aan de Grote Ruit willen we ongeveer 7 miljoen euro bijdragen. Op cultureel terrein heeft Eindhoven|Brabant in 2013 tevergeefs geprobeerd in 2018 Culturele Hoofdstad van Europa te worden. Als Helmond

ZORG EN AANDACHT

RONALD SCHLEURHOLTS

Op het eerste gezicht is Helmond een typisch zuidelijke gemeente met onder meer een ruime hoeveelheid kerken, een middeleeuwse burcht en industriegebouwen uit verschillende tijdspannen. Direct opvallend is echter de zorg en aandacht die aan de stad is besteed. Van de bestrating tot de groenvoorzieningen, van het straatmeubilair tot het herstel van oude panden en van eigentijdse ingrepen in het bouwbestand tot volledige nieuwbouwgebieden: overal spreekt kwaliteit uit. Het langdurig streven naar een hoogwaardig stedelijk weefsel kan je eigenlijk nauwelijks ontgaan.

Onderdeel van dit streven is de herbestemming van industrieel erfgoed, zoals de transformatie van de voormalige Cacaofabriek tot culturele hotspot. Helmond staat daarnaast bekend als voorloper in de herbestemming van religieus erfgoed; tot notariskantoor, tot supermarkt of tot theater.

Na de brand in 't Speelhuis van Piet Blom is een uiterst ambitieus plan voor een tijdelijk theater in de Onze Lieve Vrouwe Tenhemelopneming opgesteld en in nog geen acht maanden gerealiseerd. Om dat gedaan te krijgen, is op alle niveaus flexibiliteit, daadkracht en overtuigingskracht nodig; van politiek tot ambtelijk apparaat en van in- en omwoners tot gebruiker. Immers; de normale procedures voor de omgevingsvergunning, monumentenzorg en inspraakrondes zijn gewoon hun gebruikelijke weg gegaan.

cepezed mocht zowel de Cacaofabriek als het vernieuwde Theater Speelhuis ontwerpen. In de afgelopen jaren heb ik zo van dichtbij een aantal kritische succesfactoren van de Helmondse stedelijke ontwikkeling kunnen meemaken. Wat vooral opvalt, is dat de gemeente haar rol als opdrachtgever in en regisseur van het openbaar domein uiterst serieus neemt. Zij kiest ontwerpers en adviseurs niet alleen op honorarium, maar ook op kwaliteit, inhoudelijkheid en visie op de opgave. Ze geeft ruimte voor planontwikkeling, maar volgt deze ook kritisch. Anders dan veel andere gemeenten van vergelijkbare of zelfs grotere omvang – waar voortdurend veel wordt uitbesteed – heeft zij bovendien een vast en bevoegd eigen team mensen met zowel vakkennis als slagkracht op het gebied van ruimtelijke ordening, vastgoed en landschap. Last but not least durft Helmond het aan voor de beste in plaats van de makkelijkste oplossingen te gaan. Dat maakt de stad bijzonder en op meerdere fronten interessant en aantrekkelijk."

Ronald Schleurholts, architectenbureau cepezed b.v.

hadden we bij een positieve uitkomst ook daar tien miljoen euro voor gereserveerd. Voor de Stad-Land projecten zijn noch de kosten noch de inspanningen van Helmond al concreet te maken, maar dat ook daar een financiële inspanning nodig is, is evident."